

Fóia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST' A

Dominoca
8/20
decembrie.

Va esi in fía-care domineca

Pretiuu pentru Austria
pe jul. - dec. 4 fl. -

Pentru Romania
pe jul. - dec. unu galbenu.

Nr.
43.

Cancelari'a redactiunei

Strat'a lui Leopoldu Nr. 4.

unde sunt a se adresá manuscriptele si banii
de prenumeratiune.

Anulu

IV.

1868.

Cine au fostu Dacii?

(O lectura, tienuta in salonulu Ateneului Romanu.)

(Urmare.)

Geografulu Pomponiu Mela, care traiá inainte de Traianu, pe candu imperiulu dacicu se aflá in tóta flórea sa, descriindu obiceiele tuturoru popóreloru, observa cu mirare numai despre daci: Lugentur puer peria, natiqne deflentur; funera contra festa sunt, et, veluti sacra, cantu lusuque celebrantur, adeca: „ei plangu de jale la nascerea copíiloru, pe candu din contra petrecu inmormentárilu ca nesce serbátóru cu cantece si jocuri de veselie.“ Moralistulu Valeriu Masimu, care traiá éra-si inainte de Traianu, descrie si elu aceste curióse obiceié, dícandu cu admiratiune, câ numai poporulu dacicu a ghicitu adeverat'a sórte a omului: „Verum conditionis nostrae habitum pervidit,“ si numesce acésta: „*animosa sapientia*“, adeca filosofia inimósa séu barbatésca. Plansu la nascere, bucuría la inmormintare, a fostu ceva caracteristicu, propriu, individualu alu daciloru. De si aceste obiceié derivau, ca si regimulu teocraticu, din principiéle metafisicele indo-persiane, totusi nici indianii nici persii n' au esítu din premissé pentru a ajunge la atare consecintiá, fórté logica, dar contraria naturei celei slabe a omului.

Numai dacii aveau destula potere de caracteru pentru a nu se bucurá de copíi, pentru a nu se mahní de morti. Ei bine, domniloru! din tóte popórele, afara de daci, aceste obiceié noi le gasimu numai la litvani; si ceea ce e si mai remarcabilu, le gasimu pana si cu detaliéle ceremonialulu dacicu, precum, buna óra, neamurile si amicii, atátu la daci cum si la litvani, rogau pe murindulu de a felicitá din parte-le in ceea lume pe cunnoscutili cei reposati inainte; éru dupa ce bolnavulu si-dede sufletulu, toti ságetau, zanganiau cu sabiele, amenintiau cu armele, pentru a departá spiritele cele rele. . . . Acést'a institutiune atátu de originala, ar fi chiaru ea singura de ajunsu pentru a probá identitatea daciloru si a litvaniloru.

Dupa ce amu datu, domniloru, vr'o câte-va probe directe, comparandu pe litvani cu dacii, sê-mi permiteti a ve oferí acuma dóue-trei probe indirecte, comparandu pe litvani cu romanii si incercandu-me a estrage la lumina ceea ce este litvanu in natiunalitateá nóstra.

Strabunii nostri, romanii, au fostu natiunea cea mai putínu poetica de pe fati'a pamen-

tului. Ei erau soldati si legislatori, neci odata poeti. Poesi'a loru literaria, Enniu, Virgiliu, Oraziu, Lucretiu, Ovidiu, este imitata de la greci. Cătu privesce poesi'a populara, apoi de si Titu Liviu adese ori mentioneaza cantecele ostasesci, totu-si elu insu-si le numesce informe si grosolane, ér noi ne potemu formá o idea fórte precisa despre ele dupa acele reproduse de Flaviu Vopiscu, buna-óra urmatoriulu cantecu despre imperatulu Aurelianu :

Mille, mille, mille, mille,
mille decollavimus ;
Unus homo mille, mille,
mille decollavimus ;
mille, mille, mille, vivat,
Qui mille mille occidit
Tantum vini habet nemo
Quantum fudit sangvinis.

adeca :

o mîie, o mîie, o mîie, o mîie,
o mîie amu descapitatu ;
unu singuru omu, o mîie, o mîie,
o mîie a descapitatu ;
o mîie, o mîie, o mîie, o mîie,
cine o mîie, o mîie a ucisu,
nemine n' are atât'a vinu
cătu sange elu a versatu !

Recunosceti, domniloru, că unu poporu, ce se lauda cu nesce asemenea cantece, e desbracatu cu totulu de foculu sacru alu poesiei. Romanii n' au fostu poeti, a observat'o deja Michellet. De unde dara s'a nascutu sublim'a poesia a romaniloru, si mai cu séma poesi'a noastră cea blanda, cea dragostósa. poesi'a animei, doin'a ?

Repausatulu Malinescu, intr' unu articolu din „Foi'a pentru minte,“ si-a batutu multu capulu pentru a descoperi macaru originea cuventului *doina*, deca nu si originea *doinei*. „Doina, — dîce elu, — deriva séu din numele Dianeî, séu din numele Dunarei, séu dela cuventulu *donativum*, adeca darulu ce-lu primiau ostasii dela imperati.“ Ve intrebu, domniloru, deca sê póte admite vre-un'a din aceste trei etimologie, cari nu dovedescu alta, decâtu numai dificultatea de a aflá adeverulu in privinti'a doinei ? D. Baritiu publicandu articolulu lui Malinescu, adauge, că in unele parti ale Transilvaniei in locu de *doina* se dîce *daina*. Ei bine, fia doina, fia daina, acestu cuventu, care nu e nici latinu, nici slavu, nici germanu, este curatu litvanu, D. Kraszewski descrie in urmatoriulu modu doin'a litvana. „La litvani, — dîce Dlui, — *dainas*, se numesce unu felu de cantece, in cari nu se canta resbelu si omoru, ci sentiemintele li-

nistite, amoróse, casnice, éru mai cu séma jalea!“ Comparati, domniloru, cu acésta definitiune cuvintele Dlui Alesandri: „Doinele cuprindu tote cantecele de doruri, de iubire si de durere.“ Óre nu este invederatu, că *doin'a* romana si *dain'a* litvana sunt totu un'a ? Este de observatu, că in limb'a litvana existe verbulu *dainoti*, a cantá doine, pe care noi l' avem. Acum, domniloru, pentru a ve da o idee de doin'a litvana, permiteti-mi de a traduce, in nesce versuri cam schiópe, inse din cuventu in cuventu, urmatoriulu modelu :

Pe-alu marii malu unu munte albu se vede,
Pe albulu munte stâ stejarulu verde ;
M' am dusu la elu, de jalea mea cuprinsu,
La peptulu meu cu mare doru l' am strinsu ;
Si i-am sioptitu : stejare fi-mi parinte,
Alu frundiei fremetu tu lu-prefâ 'n cuvinte
Ér' créng'a-ti s'o prefaci in bratiu doiosu :
De desmerdâri orfanulu e setosu !
Dar vai, tu nu te 'nduri a-mi fi unu tata,
Si tristu me departezu, amaru plangandu :
Nici créng'a verde nu e bratiulu blandu,
Nici frundi'a nu e vorba alintata ! . .

Éta, domniloru, doin'a litvana, care precum vedeti, prin idea, ca si prin nume, nu diferesce intru nemica de doin'a romana. Inse pentru a face sê se vedea si mai bine originea doinei nóstre, trebue sê observâmu, că la litvani, ca si la romani, mai in tóte poesiile nationale, ne intimpina numerulu misticu de nóue. Astu-felu la noi canteculu dîce :

Sâ te 'nsori de nóue ori
Si sê faci nóue feciori.

séu intr'o colinda Sf. Jonu ne spune, că muma-sa l'a blastematu sê siéda in codru :

„Nóue ani si nóue dîle ;“

séu in canteculu haiducescu :

Sub celu peru mare din satu
Diace Donciu intr'unu patu
Si de multu diace, mei frate,
Nóue ani si jumetate
Si nóue dîle de véra
Si nóue de primavéra

séu in descanteculu pentru frumsetie, care se incepe asié :

Sóre fratióre,
Cu cele nóue radie ale tale. . . .

In doin'a litvana gasimu de asemenea la totu pasulu numerulu nóue: nóue tiere, nóue perae, nóue trandafiri, nóue lune, nóue dîle etc.

Dreptu dovéda puteti consultá cartea lui Rhesa: Dainos oder Litthauische Volkslieder,

si cartea lui Nesselmann: Litthauische Volkslieder, din care noi vomu estrage aci numai urma-tóri'a scurta doina, tradusa in prosa:

„Amu trecutu cu norocu nóue valuri si la valulu alu diecelea m' am cufundatu; astu-feliu fratele meu a scapatu de nóue glontiuri, dar la alu diecelea fu ucisu; si acolo unde a cadiutu capulu seu, a crescutu unu trandafir, éru unde a stropitu sangele, a esítu unu margénu.“

In acésta doina, afara de numerulu celu cabalisticu de nóue, noi mai gasimu unu tablou finalu de metempsicose din canteculu nostru popularu. „Naframa“. publicatu de D. Alesandri, si in care astu-feliu se descrie mormintele a doi amanti:

Si din elu, frate, a esítu
Unu bradu mandru catinatu,
Pe biserica plecatu,
Si din ea o viisióra
Tinerica mladióra. . . .

In adeveru, in Catulu noi vedemu o idea cam analóga:

„Lenta qui velut ascitas
Vitis implicat arbores,
Implicabitur in tuum
Complexum . . .“

In Shakespeare cetimu de asemenea:

„Thou art an elm, my husband, I, a vine. . .“

Inse, nici Shakespeare, nici Catulu, nu vorbescu despre o transformatiune postuma, ci simplu numai presinta o imagine comparativa, pe candu in doin'a romana si in cea litvana fondulu consista in credinti'a indiana a metempsicósei.

B P. Hajden.

(Finca va urmá.)

POP'A STOIC'A.

De o vale verde cu paduri cu flori
Se-odihnesce Stoic'a cu-ai sei luptatori.
Lun'a si-inaltia fruntea pe unu munte;
Stoic'a e la mésa cu ostasi de frunte.
Acrulu bé fumulu floriloru din plaiu,
Florile beau róu'a seriloru de maiu.
Stoic'a cu ostasii beau din temaiósa
Si vorbescu de tíer'a dulce si frumósa,
Dar o veghiatória striga: „Ascultati!
Solulu tureu s' aréta; „Stoica ve predati.
Suntemu multi la numeru: bradii de pe munte,

*) Facemu atenti pe cetitorii nostri, cá „Romanulu“ si „Gazet'a“ asísdere au publicatu poezi'a acést'a, inse nu asié precumu apare aici, — noi o publicámu corésa si adausa de dlu autoru.

Radiele de fala ce lucescu pe frunte
Sultanului mandru, nu poti numerá.
Astfeliu suntu multi turcii: ve vomu sfaramá
Noi cu caii nostri; armele dati nóue,
Viéti'a dar' din ceriuri vi-se va da vóue.“
Stoic'a i-respondé: „Unu romanu ostasiu
Nu dá a sa arma la alu seu vrajmasiu
Pana ce nu móre. Du-te la ordie,
Ale nóstre arme sê le ié, sê vie!“
Díce, suna 'n cornu-i, rosii se adunu
Si sub dóue stéguri la strimtori se punu.
Lupta 'n tóta nóptea la radie de luna
Lupta intru diua si 'ntru nóptea bruna.
Candu pe ceriulu negru diorile resfiru
Buclele de auru si de trandafir,
Cruda e vederea! bravii toti cadiura.
Stoic'a lupta inca. Sub a lui securá
Ianicerii ageri pléca fruntea loru.
„Noi morimu, dar viéti'a luce 'n viitoru.“
Díce. Pasi'a inca díse de trei ori:
„Dá-te o viteze, e pecatu sê mori!“
Elu s' arunca 'n horde cu sabi'a 'n mana
Móre si maresce glori'a romana.
Nimeni nu fugise, toti sub arm'a loru
Au moritu cu fala in alu tierei-amoru.

Dimitriu Bolintianu.

SUVENIRI DE CALETORIA.

XIV.

(Preoti si calugari, — clerulu de dincolo si celu de dincóce, — calugari multi, — cassarea manastireloru, — plecarea la manastire, — la o crisma, — scól'a de agricultura, — nóptea in padure, — la pórtá, — petrece-rea in manastire.)

Déca te preambli pe stradele Bucuresciloru, mai in fia-care minutu íntalnesci câte unu preotu séu calugaru. Nicairi atátia preoti si calugari nu gasesci ca in Roman'a, decátu dóra numai in Spani'a seu Itali'a. Portulu preotiloru de alu calugariloru se deosebesce numai in câtu privesce mitr'a ce o pórtá pe capu. Fara mandriá provinciala potu sê íntarescu, cá portulu clerului nostru de dincóce de Carpati e multu mai frumosu si mai acomodatu civilisatiunii moderne.

In câtu privesce calitátile intelectuale, comparatiunea ese érase in favorulu clerului de aice. Nu voiú sê cercu caus'a acestei deosebiri, câ-ci atunce asiu fi silitu sê repetiescu impregiurâriile de notorietate publica, cari au datu in manile clerului nostru de dincóce unu rolu gloriosu in istori'a natiunala, unu rolu de salvatoriu alu natiunalitátii nóstre, — pana ce clerulu de dincolo n'a fostu menitu pentru acestu rolu.

E bine, domniloru, nu voiú abusá dara de

paciinți'a dvóstre, desvoltandu aci mai in specialu causele superiorității clerului nostru austriacu a supra celui din Romaní'a, — dorescu numai, ca acést'a deosebire a cleruriloru sê se complaneze in avantagiulu patriei si alu natiunii. Barbatii cari au in manile loru franele guvernului romanu au sê vindece si acést'a rana natiunala.

Secularisarea manastireloru s'a facutu, prin acést'a vistierí'a statului romanu s'au inbogatítu cu multe milióne, cari pan' atunce se tramiteau in strainetate. Acuma mai are sê urmeze cassarea unei multími de manastiri, si reducerea calugariloru si a calugaritieloru la unu numeru mai conveniabilu poporatiunii tierii. Astfelu Romaní'a se va inmultí cu ffi si fiice, cari pan' acuma aveau numai rolulu lipitórielor si pentru tíer'a loru nu produceau neci umu fruptu considerabilu.

In alte tieri calugarii si calugaritiile se ocupa de educatiunea tenerimeí si astfelu implinescu adeveratele loru misiuni; in tíer'a romanésca inse nu existe neci unu june si neci o juna, care sê-si fi facutu studíile sale in cutare manastire din tíera. In santele manastiri de dincolo nu infloresce altu ceva decâtu — nelucrarea. Si-apoi acést'a infloresce de minune, câ-ci o cultiva câte-va mii de calugari si calugaritie.

Uniculu cuventu ce se póte sustiené pentru justificarea existintiei manastireloru, este — ospitalitatea. Unu scriítoriu germanu a dís'o, câ intre tóte popórele orientului, romanii sunt mai ospitali. De acestu complimentu Romaní'a totu-de-una s'a si aretatu vrednica. Ospitalitatea este unic'a suvenire placuta, ce caletorii straini o ducu cu sine din manastirele romanesci.

Intre munti, la codru, unde nu intelnesci unu sufletu de omu, aspectulu unei manastiri in departare ni insufla taría nóua pentru continuarea caletoriei, si ni promite unu locu de repausu pentru ostenele dîlei, — câ-ci budgetulu Romaníei pune o suma considerabila la dispositiunea manastireloru pentru provederea caletoriloru.

De multu doriám sê vedu si eu o manastire romanésca; deci acceptai cu bucuría invitarea a mai multi amici, ca sê facemu o excursiune la cutare manastire de langa Bucuresci.

Dupa ce toti acceptaramu propunerea, se escà cestiunea, câ unde sê mergemu? in manastire de calugari séu calugaritie?

Speru, câ veti crede, déca voiú dîce, câ eu me interesam mai multu de frumósele calugaritie, decâtu de santii parinti; de aceea propusei sê mergemu la — „maice.“ Propunerea mea fu

primita in unanimitate si numai decâtu. Pe semne si amicii mei erau de opiniunea mea.

Erá o dî frumósa, in lun'a lui optomvre. Dupa miédia di la cinci óre plecaramu cu birj'a catra manastirea de la Pasere.

Nu peste multu pe strad'a lui Iancu estíramu prin bariera si inaintea nóstra se estindea unu siesu frumosu, inzestratu cu holde verdi.

Trecù o óra, candu nu departe diariramu pe unu délutiú unu pavilonu frumosielu, éra josu la vale zacea unu satu mititelu.

— Ce e acolo? — intrebai de unu sotiu.

— Scól'a de agricultura de la Pantilimonu, — respunse dinsulu.

La marginea satului ne opriramu la unu birtu si luaramu câte-o „dulcétia,“ apoi incepuramu a conversá despre scól'a de agricultura a Romaníei, otarindu a o visitá la intórcere, candu de odata unu strainu se apropiá de més'a nóstra si ne intrebà:

— Unde aveti sê mergeti, domniloru?

— La manastirea de la Pasere, — respunse unulu dintre noi.

— Eu ve svatuescu sê ve rentornati, — observà strainulu.

— Pentru ce?

— Pentru câ e cam tardíu. Peste pucinu are sê fia intunerecu. Si-apoi aveti sê treceti pan' acolo totu prin padure.

— Si-apoi?

— Eu inc' odata ve svatuescu sê ve rentornati la Bucuresci. Mi-e mila de birjariu, câ-ci are cai buni.

— Va sê dîca in padurea aceea sunt hoti, carii au sê ne jefuésca? — lu-intrebaramu éراسi.

Strainulu inse nu respunse nimica, ci cu unu surisu satanicu pe budie se departà.

Numai decâtu intrebaramu de ospetariu, déca intru adevéru e periculosu a caletóri prin padurea de la Pasere? Dinsulu ne asigurà, câ in totu pregiurulu acel'a nu se gasesce neci unu hotiu. Noi dara plecaramu cu sufletulu liniscitu, sciindu pré bine, câ hotii n'au sê ia parale multe de la noi, de óra-ce nu pré aveamu.

Intr' aceea se innoptà binisioru. Erá intunerecu, lun'a nu se iví iuca pe ceriu. Noi caletoriamu prin midiloculu padurii. Ori incatrâu aruncamu privirile nóstre, nu vedeamu altu ceva, decâtu numai arbori. Din candu in candu cail se spariau de atare butucu, si erá p'aci aprópe sê ni restórne trasur'a.

Noi toti eramu gata in totu momentulu, ca sê vedemu sarindu inaintea nóstra nesce hoti, carii voru a ne jefuí, — si trecandu prin padure, infiraramu unu discursu despre eventual'a

agrediere a hotiloru. Unulu dîcea sê ne opunem cu gloria deplina, altulu ni recomandá sê capitulámu, fiindu câ n'avemu arme, alu treile spunea altu ce-va, si asié mai departe, toti ni exprimamu opiniunea nóstra. In vórbe mai toti ne aretamu eroi, carii ne vomu opune cu virtute, — dar in realitate toti eramu convinsi, câ

nulu mi-erá mai scumpu decátu orologiulu, câci intr' insulu erá portretulu — mumei mele.

Intr' aceea in departare diariramu mai multe lumini, ce ni apareau ca nesce focuri pastoresci. „Éta manastirea!“ eschiamaramu toti de odata cu bucuría.

Peste câte-va minute sosiramu la marginea

IOSIFU MAZZINI.

déca hotii ne voru atacá, vomu capitulá frumosielu, si li vomu predá sumulitiile nóstre, numai sê scapâmu de batai'a brutala. Dîsei dara si eu „adio“ orologiului meu, dar medalionulu ce se aniná de lantiu lu-ascunsei bine; medalio-

padurei, de unde luminele se vedeau bine. La marginea padurii gasiramu câte-va case si o crisma. De acolo se vedeau luminele.

Ne opriramu se intrebaramu, déca e departe manastirea Pasere?

— Nu e departe, — ni respunse unu tieranu, — aveti sê treceti numai padurea ast'a si apoi îndata o sê fiti acolo.

Érasi padure!

E bine, plecaramu; dar abié inaintaramu câte-va minute, calea se ciuntà inaintea unei porti. Edificiulu inaintea caruia ne opriramu, nu avea de locu aspectulu unei manastiri, pentru aceea nu scieamu positivu, déca nimeriramu bine séu ba? Cu tôte aceste ne coboriramu si incepuramu a bate la pórt'a. Urmà o tacere de câte-va minute, si nimene nu venì sê ni o deschidia. Baturamu la pórt'a éradi si de asta-data mai tare. Éradi urmà tacere, si éradi nu venì nimene. Atunci apoi incepuramu unu asaltu formalu.

Intr' unu tardîu se ivì unu mosiu in midiloculu curtii, dar in locu de a veni la pórt'a, mergea in partea contraria, si se asedia acolo langa parete.

— Mosiule, dar én deschide pórt'a! — strigaramu noi.

Mosiulu inse tacea si nu se miscá. Noi lu-provocaramu éradi, si bateamu pórt'a si mai cumplitu. La acést'a manifestatiune apoi mosiulu si-intórse fati'a catra staulu si strigà:

— Mei Nicolae, deschide pórt'a!

La acést'a aparù unu copilandru cam de cinci-spre-diece ani, dar neci acest'a nu venì catra pórt'a, ci apropiandu-se de mosiu, infirà cu dinsulu unu discursu.

Vediendu acést'a torturare, pierduramu paciinti'a si incepuramu a intrebuintiá expresiuni neparlamentarie. Dar si acést'a procedura numai peste câte va minute produse rezultatulu doritu. Pana atunce mosiulu si copilandrulu se svatuiru, câ óre unde e chei'a? Nu o gasiau nicairi. In urma apoi mosiulu o scóse din pusurariu. Pórt'a se deschise si noi intraramu.

Ne uitaramu giuru impregiuru, dar nicairi nu vediuramu vr'o beserica.

— Unde e manastirea? — intrebaramu.

— Mai in susu, — ni se respunse, — aice e loculu pentru trasure si cai.

— Condú-ne la maic'a stariti'a, — dîseramu copilandrului. Dinsulu luà in mana o lampa si plecà pe dinaintea nóstra. Noi lu-urramu.

Nu mai decâtu ajunseramu la unu locu deschisu. Eramu pe o piatia, in midilocu se innaltiá o beserica frumosîca, éra impregiurulu acesteia erau situate casele calugaritieloru. In ffacare casa ardea lumina. Pe strade nu érá nimene.

Sosindu la locuinti'a staritiei, deschiseramu

pórt'a si intraramu; dar abié facuramu unu pasiu, trei cani mari sarira inaintea nóstra latrandu grozavu. Numai decâtu ordinaramu re-tragere si inchiseramu pórt'a iute.

Audîndu sgomotulu, maic'a staritia esí la pórt'a, si noi tienendu aspru de usia, ea nu cumva canii sê ésa la noi, i spuseramu de pe strada, câ suntemu caletori si ne rogaramu, sê ni deie cortelu spre nópte. Maic'a staritia ne mana la maic'a archontarésa, si ordinà unei calugaritiei sê ne conduca acolo.

Maic'a archontarésa, o femeia de etate inaintata, îndata ni deschise o odaia mare, provediuta cu mai multe divanuri turcesci. Ni asiediaramu vestmintele de érna, si-apoi esíramu in ambitu, unde afara de archontarés'a, mai erau si alte calugaritiei mai betrane si mai — tenere, si incepuramu a conversá cu ele despre cele — sante.

Nu peste multu ne chiamara la cina. Més'a érá asternuta in antisiambra numai pentru noi. Bucatele erau tôte de postu. Stariti'a avù delicateti'a d'a ni tramite si nesce sardele. Ocuparamu locu cu placere si conversaramu cu multa vioitiune, inse nu pentru câ ni serviau dóue calugaritiei mai — tenere.

Dupa mésa facuramu o preambulare in curtea manastirei si ne rentornaramu la culcusi.

Pe la dóue óre dupa média-nópte clopotele manastirei chiamara maicele la beserica. Dintre noi inse numai unul se resolvì a-si sacrificá odihn'a de nópte, dar si-acel'a la rentornare ni povestì, câ in beserica vediù numai pucine calugaritiei — frumoşe.

Demanéti'a facuramu visita la maic'a staritia, si cu invoirea dinsei, si la alte maice. Tôte ne primira cu bucuriá, éra stariti'a ne imbià cu dulcétia si cu cafea turcésca. Ni aretara lucrurile loru, cari constau din pandiarfi si diferite covóre mai simple.

— Si alte-cele nu lucrati? Nu instruiti copile? — le intrebaramu.

— Nu, — ni se respunse, — ci guvernulu a tramisu o dascalitia, care invétia copilele.

— Si câte sunteti de tôte?

— Dóue sute.

Intre dóue sute nu este neci una, carea sê aiba cultur'a de a poté fi dascalitia la nesce copile! Respundeti-mi dara, ce folosu are tier'a din asemene manastiri?!

Inainte de a ne rentórce mai visitaramu inca locurile din giurulu manastirei. Prospectulu celu frumosu ne încantà. Schitul e situatu pe o cóste de munte, la a carui picióre se estinde o balta mare, — trecandu balt'a pe o,

punte pedestra, o padure désa ni imbía umbrele sale recoritórie. Santele maice n'au avutu reu gustu candu s'au retrasu in acestu — paradisu pamentescu.

Admirai cu multa placere acést'a positiune frumósa si regretai din anima, câ nu potui petrece unu tempu mai indelungatu in giurulu ospitateloru maice, câ-ci afaceri grave si urgente me rechiamau in capitala. Dar si in lips'a afaceriloru, eram silitu a me rentorná, câ-ci in sér'a aceea se deschise teatrulu natiunalu

Dupa dejunu plecaramu si la prandiu trasur'a nóstra se oprí inaintea palatului domnescu in Bucuresci.

Iosifu Vulcanu.

SCRUTARI MITOLOGICE LA ROMANI.

(Finoa.)

Priculiciulu.

Din vechile metamorfóse in cari credea anticitatea si din cari poetii romani Ovidu si Apuleiu ne au lasatu o suma insemnata n'a ramasu alta la poporulu romanu din Daci'a, de câtu credinti'a despre straformarea in priculicu.

Poporulu crede, câ prin midilóce vragitoresci unii ómeni se potu straformá in lupi séu cani, iau întreaga natur'a loru, fugu pre campuri si in mani'a loru ataca ori ce le ese inainte, omeni ori vite.

Pre multe locuri in Transilvani'a am audítu urmatori'a istoria despre priculiciu: Unu barbatu a mersu cu muiera sa sê aduca fenu cu carulu din munte.

Pre cale candu se reintorceau catra casa barbatulu lasa femeia siugura si elu se retrage la o parte in tufe. Mergandu femeia singura pre drumu cu carulu i-ese de odata unu cane inainte si cu manía sare asupra-i ca sê o musce. Ea striga inspaimantata dupa barbatu-seu ca sê-i vina intru ajutoriu, dar nime nu o aude si nime nu-i respunde, atunci ea vediendu-se de totu singura desface iute brâulu cu care erá incinsa si se apera cu elu de canele furiosu, dupa ce ajunge a casa sér'a vine si barbatulu si candu ea voiá sê-i povestésca intemplantu cu canele, remane de odata inlemnita, candu vede firele destramate din brâulu seu însfirate printre dintii barbatului.

Dupa povestea asta idilica, femeia-si cunosce barbatulu câ e priculiciu din nesce fire de lana ce remase printre dintii canelui ce o atacase.

Totu o asemenea istoria ne reportéza Pe-

troniu in pranzulu lui Yrimalchiu, acolo enaréza Niceru*) cum unu omu ce mergea cu dinsulu pre drumu, si-lapeda vestimentele, se face lupu si fuge in padure; candu se întórcé Niceru acasa i spunu servitorii câ unu lupu i-a atacatu turmele sale, dara unu sclavu a saritu si l'a impunsu cu furc'a in gátu. Niceru se duce dupa aceea la sociulu seu ce se straformase éra in omu lu-afla jacandu in patu si mediculu operandu-i grumadiulu ranitu.

Credinti'a acést'a cun oscuta celoru vechi sub nume de licantropia si reslatíta presté Greci'a si Itali'a, trecú de odata cu coloniile romane in Daci'a si credu câ nu mai e de lipsa ca sê mai aducu vreunu documentu nou despre anticitatea ei ca sê convingu pre domnulu profesor W. Schmidt, câ nu amu imprumutat'o dela slavi dupa cum afirma dinsulu,***) cu atátu mai tare, câ chiaru si numirea Priculiciu nu e dela non-sensulu Piculik (Der Hölische) ci dela priculiciu, din care partea a dóu'a a cuventului va putea se lumineze pre dlu Schmidt destulu despre adeverulu asertiunei mele (*λυκος, lykus* insemnéza *lupu*, si de aci si lyciantropia). Ar fi se mai vorbescu o multíme de astu-feliu de credintie mitologice cum suntu: Sburatoriulu, Spiritusiulu, Siolomonariulu, Fiara-verde, Sangerosiu, Hraconitu, Paunasiulu, Vercolacii, Miézanópte, Smei, Ursitii, Mosiulu-Codriloru, Mam'apadurii, Rusalile, Joi-Maritiele, Haloscle, Volburile, Nalucile, Stafiele, Dînele, Dîniorele, Ilén'a Cosandén'a, Maic'a-Vinere, Martiólea, Hangar'a, Holer'a si Cium'a, dara parte fiendu câ tote aceste au numai unu rolu secundariu, parte pentru câ tratarea unui obiectu atátu de vastu s'ar tiené de unu studiu separatu luat mai din punctu de vedere comparativu cu mitologi'a poporaloru slave si germane, lasu de asta data continuarea mai departe pentru alta ocaziune.

Inchiazu tratatulu acest'a cu firm'a sperare, câ câtu mai curundu vomu poté culege tóte remasítiele credintiei strabune la poporulu romanu câ-ci numai atunci vomu poté se cunoscemu câta potere au avutu asupra romanului modulu de cugetare si imaginare a altoru popore, cu cari am venitu in atingere, si numai atunci avendu noi completa mitologi'a Daciei, vomu poté sê judecâmu in câtu poesi'a poporala a fostu supusa elementului slavu, germanu si orientalu

Nicolau Densusianu.

*) Cap. 61.

**) Das Jahr und seine Tage pag. 33.

Iosifu Mazzini.

(Cu ilustrațiune pe pagin'a 507.)

Si spiritele cele mai neliniscite inca cêrca in urma ôre-care repausu. Marele agitatoru, precum se scrie din Lugano, este pe patulu mortii si nu mai este sperantia pentru a se insanetosia. Telegramele au anunciatu deja mórtea lui Mazzini, inse pana in momentul de facia inca nu este constatata. Numele lui, carele a facutu sê tremure mai multe regime ale Europei, acuma nu le mai amenintia, elu diace pe patulu nepotintiei.

Acestu barbatu escelinte, carele a cunoscutu misiunea natiunei italiene mai ageru si mai de tempuriu, decâtu ori care dintre politiciii contemporanii ai sei, si carele celu d'antâiu a pronunciatu devis'a unitâtii Italiei, cea mai mare parte din viétia si-o a petrecutu in conspiratiuni revolutiunarie. Motivele inse nu se potu cercá totu-de-una in person'a lui Mazzini, ele se afla de multe ori chiaru in impregiurâri.

Este de insemnatu, câ scrierile lui Mazzini diferescu cu totulu de viétia lui revolutiunaria, va sê dîca : pe dinsulu, ca omulu activitâtii, nu-lu affi nici odata, pe terenulu desemnatu prin scrierile sale teoretice.

Mazzini s'a nascutu la anulu 1809 in Genu'a, unde tata-seu au figuratu, ca medicu si profesoru la universitate. Vechi'a esperintia, câ mamele totu-de-una esercédia mai mare influintia asupra barbatilrru renumiti, decâtu parintii, s'a repetîtu si la Mazzini. Pana ce de o parte be-tranului Mazzini nu-i prea placea desvoltarea patriotica idealistica a pruncului, de alta parte mama-sa a impartesîtu din anima tóte parerile copilului seu.

La anulu 1830, pentru câ a scrisu unu articlu politicu intr'o foia din Florenti'a a fostu prinsu si incarceratu in fortereti'a de Savonna.

N'a fostu permisu nimerui sê-lu cercetedie, inse totu-si mamei sale i-s'a concesu, ca sê-i trimita de mancare ; dins'a in pana, carea i-o trimita lui Mazzini, a ascunsu o bucatîca de papiru, cu inscriptiunea „Polonia insurrexit.“ Siese luni a fostu arestatu, fara cz sê fîa fostu trasu inaintea tribunalului; sentinti'a tribunalului inse fu fôrte nefavorabila, pentru câ de si s'a pusu pe picioru liberu, i-s'a demandatu totu odata, ca sê-si paresésca patri'a numai decâtu. Nu i-a fostu ertatu sê remana in Genu'a, decâtu numai trei ôre, pentru ca sê cercetedie pre mama-sa.

Siepte-spredece ani a retacitu Mazzini afara de patri'a sa natala ; in acestu sîru lungu de

ani a luat parte, ba potemu dîce, a fostu urdîtorulu si conducatoriulu celoru mai multe conspiratiuni politice.

La anulu 1831 se facu mai antâiu cunoscutu numele lui Mazzini inaintea Europei, candu a adresatu memorabil'a epistola catra Adalbertu Carolu regele Sardiniei, in care-lu provóca la o direptiune mai liberala. „Posteritatea va judecá, — finesce Mazzini — déca Maiestatea ta vei fi celu d'antâiu intre contemporanii Maj. tale, séu celu din urma intre tiranii Italiei.“

Dupa siepte-spredece ani de esiliu éra-si i-a fostu ertatu a pasî pe teritoriulu patriei sale. Infacisiarea lui in Milano la 10 apr. a fostu unu triumfu maretiu. Poporulu l'a incungiuratu si i-a sarutatu mamele si l'a imbracisiatu.

Contielegerea inse nici acuma n'a potutu avé durata indelungata, pentru cà Mazzini nu s'a invoitu nici decâtu cu guvernulu compusu din eleminte moderate. Cu privire la regele Carolu, n'a avutu incredere in elu nici odata. Mazzini a staruitu nencetatu pentru organisarea armatei si inarmarea poporului, éra dorinti'a guvernului provisoriu a fostu : a pune guvernulu Lombardiei in manele regelui de Piemontu. Plebiscitulu s'a si facutu la finea lui Maiu in intielesulu din urma. Mazzini inse a dîsu : guvernulu provisoriu a tradatu caus'a.

Câte-va dîle dupa acést'a, si regele Adalbertu Carolu sê departà din Milano in ascunsu. Totu poporulu italianu se alaturà catra Mazzini, respective catra proclamatiunile sale, prin cari l'a provocatu la arme. „Lupt'a regelui — dîce si scrie Mazzini — e finita, acum'a se incepe lupt'a poporului.“ Inse tóte aceste au fostu nescari lucruri insedarnice. Inimicii nu se potu devinge prin proclamatiuni ; apoi este lucru de insemnatu, câ Mazzini pre câtu de mare a fostu in teori'a, pe atâtu a fostu de micu in realizarea ideelor sale.

Potemu afirmá inse fara reserva, câ Mazzini din copilaria sa si pana in momintele din urma ale vietiei sale, a nutritu unu spiritu revolutiunariu, inse totu-de-una a fostu inspiratu de celu mai curatu sentiu natiunalu.

In tóta viétia lui nu se afla nici unu momentu, care se póta adevéri, câ Mazzini nu si-a iubit patri'a si natiunea sa mai multu chiaru si decâtu viétia. Si acum'a din Lugano, de pe patulu mortii, inca indémna pe amicii sei, pentru a duce indeplinire opulu maretiu, unitatea intregi Italie.

Conversare cu cetitóriele.

— Parisu 29 nov. 1868. —

(Intrarea in salonulu de conversatiune. — Dorulu de patria. — Misiunea femeii romane. — O preambulare prin Parisu. — Campiele eliseice. — Bastili'a. — André Chenier.)

In fine éta ne in Parisu, stimabile cetitórie; a! pardonu, . . . sum numai singuru aici, dvóstra sunteti . . . a! nu, ce ratacire, erá p' aci sê nu scimu unde ne aflâmu; suntemu in salonulu de conversatiune a „Familiei.“ In salonu; éca si uitasem sê facu complimentele mele de . . . de buna venire. Fe legea mea, dvóstra sunteti de vina, frumóse cetitórie; eu nici odata n' asi fi venitu in atât'a confusiune, déca nu intalneam privirile dvóstre fulgeratórie. Dar éta ve ceru pardonu; da, firesce, mi-replicá într'o di unu amicu alu meu repetîndu-mi cuvintele din vestitul memorandu alu lui Cilibiu Moise dela Bucuresci: de candu a esítu pardonu in lume, multe erori se facu. Ve prevíu adeca se nu-mi replicati si dvóstra asié ce-va, desi acum vedu, cá avea dreptate amicul meu, cá decâte-ori facemu, se intielege fara voi'a nóstra, vreo abatere dela regulele buneí cuvenintie, apelâmu cu paleri'a 'n mana si plini de *smerenia* la *Monsieur* pardonu, acestu patronu alu eroriloru, indulgentu si delicatu, ca unu francesu. Apoi firesce cá omenii de rea credintia abuseza de multe ori cu indulginti'a celoru buni. Eu inse am fostu si sum totu-de-un'a de buna credintia; si prin urmare nu voiú se abusezu de patienti'a dvóstra.

Sê vorbimu dar seriosu.

Ve vedu cu surisulu pe buza, frumóse cetitórie. Nu ve temeti; voiú fi cátu se póte de scurtu la vorba. Si mai inainte de tóte ve promitu, cá nu voiú spune nici nuvele, nici descrieri de caletoria, nici nimicu de acestea, chiar nici poesii. Voiú numai a petrece câte-va mominte in giurulu dvostre; si ca recompensa pentru acést'a gatiósa placere, a ve spune ce-va de pe malurile Senei.

Da, voiú a petrece câte-va mominte in patri'a mea. Departe de tiermulu dulce si dragalasiu alu copilariei sale, nimicu nu e mai consolatoriu si mai placutu pentru celu ce ratacesce in câile strainetâtii, decâtu a se impresurá de suvenirile sale iubite, a tramite cugetarea si dorintiele sale sê reafle pe acei ce i-a parasitu, si sê ratacesca pe campiele tieriei unde s'a nascutu; a veni la tine, o, scumpa Romania, a me nutrí din durerea ta si a me incaldí la foculu iubirei tale. Veniti, o scumpe suveniru, vino o, fantoma iubita a patriei mele! Lacrimile tale otelescú sufletulu meu si-i dau putere, frumseti'a ta me inaltia, si dílele de marire ale trecutulu si viitoriulu teu me entusiasmeza si mi amplu anim'a de o nobila mandria.

Te iubescu o, patri'a mea, si nu te voiú uitá!

Da, amorulu teu e cea d'antâiu si cea mai santa pasiune a animei omenesci. Acelu care nu iubescu patri'a sa si limb'a, care a invetiát'o la sinulu maicei sale, este unu perversu; elu n'a iubitu si nu va poté iubi nici odata pe nimeni, nici parintii, nici pe amicii sei, nici umanitatea, nici pre Dumnedieu, nici pe sine însu-si.]

O! fiice ale Romaniei, spargeti anemele vóstre, déca nu simtíti într'insele nici o palpitare, nici o trasarire la pronunsierea acestui nume dulce si sublimu!

Sortea acestoru tieri martire este in manile vóstre, precum Dumnedieu a incredintiátu secului vostru destinele umanitati. Iubiti, iubiti cu ardóre, si 'n en-

tusiasmulu, in inspiratiunea, in santulu vostru amoru sioptiti numele Romaniei! Spuneti, spuneti, neincetatu filoru, amantiloru si sociloru vostri, spuneti santele cuvinte de libertate, virtute, unire, si de vitejia strabuna; spuneti dorulu vostru romanescu, si Romani'a se va inaltia mare si gloriósa!

* * *

Rapitu de dorulu tieriei mele, eri eram transportatu cu totulu in sinulu ei, aproape de dvóstra, stimabile cetitórie, si prin urmare nu poteam sê ve mai vorbescu de Parisu. Éta viu a me achitá. Celu d'antâiu lucru dupa ce amu sositu, a fostu se intreprindemu o mica caletoria prin acést'a capitala a lunei, teatrulu grandiosu atâtoru eveniminte mari, si foculariulu luminei si alu libertátii, care jóca in tempurile nóstre o rola mai insemnata, decâtu Aten'a si Rom'a in vechime.

Dar éca-me ér incurcatu; ve promisesem a nu face descrieri de caletoria, si . . . ei, nu face nimicu; celu pucinu caletori'a nóstra nu va fi periculósa astadata, cá-ci e prin orasiu. Me aruncaí dar inca cu doi companioni într'unu omnibus, si éta-ne alergandu pe stradele cele largi si drepte ale Parisului, cari au pas-tratu impunatoriulu nume de bulevard, infrumsetiate de ambe partile in tóta lungimea loru cu arbori. Sér'a cu distingere e o placere a se preamblá cine-va pe bulevarde; orasiulu are atunci aspectulu unei solenitáti perpetue. Aveau dreptate adoratorii sei, cugetam in mine, sê-lu numésca paradisulu pamentescu. Dar éca, sosiramu la *Campurile eliseice*. Ce desilusiune! Credeti cá ne-amu aflatu mai fericiti pre campiele acestui Elisu? Ve insielati. In adeveru artea a facutu aici totu pentru a amagi gustulu si imaginatiunea. Dar' florile s'au vestedítu, arborii au perdutu coronele loru de frundie, si natur'a s'a imbracatu in doliu; apoi cele mai escelente opere ale omului, ale maestriei sale, suntu inferióre si fara influintia, déca natur'a nu le imprumuta suflarea sa de viétia. De siguru déca erá cine-va in adeveru fericitu aci, erá numai multímea de copii, cari murmurau ca unu roiú de albine pre carârele gradinei, priveghiati de mamele, séu ingrigitóriele loru.

Am admiratu viotiunea poporulu francesu, inependu dela etatea cea mai frageda a copiiloru, cari amplu gradinele publice cu feliuritele loru jucarii inocente, si pana la ómenii betrani. Mi s'a intemplatú sê vedu ómeni betrani amusandu-se in órele loru de repausu cu distractiuni si jocuri, cari ceru neastemperulu si iutímea adolescentiei. Altfeliu laborisiotatea e o trasura principala a caracterulu francesu.

Sê continuâmu miculu nostru „voiajiu.“ Haideti la Bastili'a, dísesem companioniloru miei; fiindu de acordu cu totii plecaramu. Lasaramu inapoi'a nóstra martirulu Arcu de triumfu redicatu in onórea lui Napoleonu I, celu mai mare opu de architectura in feliulu seu, care impreuna Campiele eliseice cu padurea de Boulogne; trecuramu prin piati'a Concordiei in midiloculu careia se afla renumitul obeliscu din Luesor incarcatu de ieroglife, vediuramu frumós'a biserica a St. Magdalena, oper'a cea nóua, teatrulu liricu s. a. Pe aici e asié numitu Parisulu celu nou, partea cea mai frumósa si mai grandiósa a cetâtii. . . Éta column'a de pe piati'a Bastiliei. Erám curiosu sê vedu acestu locu renumitu pentru suvenirile sale istorice. In seculii trecuti erá aci unu castelu cu 5 turnuri inalte si incungurate de sian-tiuri adanci, numitu *Bastille St. Antoine*. Cu tempulu a devenitu inchisóre a statului; in 1789 poporulu atacá

C E E N O U ?

si derimă acestu templu alu silei si in 1803 s'a redicatu aci unu monumentu de fieru in onórea cetatianiloru cadiuti in revolutiunea din Iuliu; la 48 s'a arsu sub acésta columna tronulu regescu, si „Februaristii“ cadiuti s'au inmormintatu langa companiile lor. Pe columna se vede o inscriptiune si numele celoru cadiuti, ér deasupra unu simbolu inauritu, Geniulu libertatii, tiene intr'o mana o faclia aprinsa, si in cealalta unu lantiu sfarimatu.

Câte suveniru, câte victime nu amintesece trecatoriloru acestu locu fatalu. Revolutiunea din 1792 a rapitu Franciei intre unu talentu de mare sperantia, care se aflá inca in aurora sa: eruditulu si geniulu poetu André Chenier, discipululu lui Omeru si Virgiliu, care a sciutu uní atátu de bine gustulu clasicitáti antice cu gustulu celu nou alu crestinitismului si culturai moderne, si care a inauguratu o era nóua in poesi'a francesca, in florea etáti inca a sacrificiatu curagiului si iubirei sale de patria si libertate, a sacrificiatu si juneti'a, si glori'a, si parintii, si amicii, si viet'i sa. „É bine, e onestu, e dulce de a se infacisiá cu virtuti severe urei despotiloru insolenti, cari tiranescu libertate in numele libertáti incesi;“ stífgá elu in nobil'a sa mania; elu se imbetá de periclu, si pareá cá aspira cu desfatere sê meriteze mórtea. „Atunci mai cu séma, díce dinsulu, candu sacrificiele cari trebue ale face pentru dreptate, libertate si pentru patria, suntu grele si periculóse, atunci suntu impreunate si de delicíi nespuse. In midiloeulu acúsárilor, ultragioloru, proscriptiuniloru, in inchisori, pe esiafodu, aci este locul unde virtutea, probitatea, constanti'a gusta placerea unei consciintie superbe si curate.“ Cercetandu museulu dela Luxenburg am vedutu unu tablou represantandu ultimele victime ale terorismului in inchisórea dela Sainte-Lazare. Unu sergentu vine si cetese numele caror'a a sositu minutulu de pe urma; arestantii asculta incrementi, o femeia imbracisíeá genunchii celui ce cetese privindu-lu cu spaima si agonia, altele cadu lesínate, junele poetu siede pe unu scaunu cu o cerusa in mana si cu unu petecu de chartia pe genunchi, cufundatu in meditatiunile sale; mus'a veniá sê-lu mangae si elu i incredintiá ultimele sale sentieminte si cugetári. „Jun'a captiva“ si alte câte-va poesii frumóse, pe cari elu le tramitea prin servitoru la parintele seu invelut in schimburi (rufe), suntu fructulu meditatiuniloru sale din prisóre.

Mourir sans vider mon cargois!

Sans pércer, sans fouler, sans pétrir dans leur fange
Ces bourreaux barbouilleurs des lois,
Ces tyrans éffrontés dela France asservie.

Égorgée!

Toi vertu, pleurs, si je meure. *)

Tóte incercárele parintelui, fratelui, amiciloru sei pentru a-lu liberá au fostu desierte. Or'a a sunatu si esiafodulu asteptá victim'a sa.

Dóue díle inca si André Chenier ar fi scapatu. Că-ci este o lege eterna a Nemesei, care mai curundu séu mai tardíu, dar se implinesce totu-de-una cu sigurantia. Dupa dóue díle Robespierre, monstrulu revolutiunei francesce s'a inecat in sangele victimeloru sale.

M. Strajanu.

*) Sê moriu, far a poté sê-mi golescú tulb'a mea de sageti! Far' a strapunge, far' a strivi, far' a framentá in noroiulu loru pe acesti carnosici stergatori de legi, pe acesti tirani necrusinati ai Franciei aservite si sugrumate!, . . . O, virtute, plange déca voiu murí.

*** (La numerulu presinte alaturámu), invita-rea de prenumeratiune la ambele nóstre foi. Ne rogámu cu tóta sinceritatea de toti stimatii nostri cetitori, ca — de cumva sunt multiamiti cu procederea nóstra de pan' acuma — sê binevoiesca a recomandá aceste intreprinderi si altoru cunoscuti ai loru, ca astfelu sê potemu satisface mai pe deplinu tóte acceptárele.

*** (Mitropolitu nou) Fói'a oficiala publica nuni-rea presantíei sale d. Ioanu Vanea de arhiepiscopu si mitropolitu de Alba-Iulia. Noulu mitropolitu a caletoritu in septeman'a trecuta la Viena si de acolo veni la Pesta, unde asísdere petrecú câte-va díle. Sperámu, cá presantí'a sa, petrecandu dílele aceste aprópe de guvern, a facutu pasii necesari spre a poté convocá unu sinodu generalu pentru regularea nonumeratelor cause besericesci, cari stau de multu incurcate.

*** (Solenitate la Beiusiu.) Societatea de leptura a tenerimei romane din gimnasiulu de Beiusiu, petrunsa de simtiemintele gratitudinei catra fericitulu episcopu Samuilu Vulcanu, fundatoriulu generosu alu gimnasiului, a decisu a serbá neuitat'a memoria a aceluia-si in 13/25 dec., pre langa parastasulu indatinatu si cu o productiune literaria, alu cárei programu e urmatoriu: 1) orsiestrulu intóna o piesa ocaasionala; 2) cuventu de deschidere; 3) corulu vocalu conta unu viersu ocaasionalu; 4) biograff'a repansatului episcopu Samuilu Vulcanu; 5) se canta unu viersu ocaasionalu; 6) se disereá despre folosulu, ce l'a adusu gimnasiulu fundatu de S. Vulcanu in genere pentru romanime si in parte pentru opidulu si districtulu Beiusiului; 7) declamatiune; 8) corulu intóna unu viersu funebralu; 9) alta declamatiune! 10) corulu éra se producu cu o piesa natiunala; 11) cuventu de inchidere; 12) orsiestrulu canta unu mersu ocaasionalu.

*** (Procesu de presa.) „Federatiunea“ abic scapá de unu procesu de presa, si — precum aflámu — va sê aiba alulu. Interogatóriele prealabile s'au si facutu. Acestu procesu s'ar intentá pentru publicarea pronun- ciamentului din Blasiu.

*** (Balu romanescu in Oradea-mare.) Tenerimea romana din Oradea-mare se afla in placuta pusetiune a face cunoscutu on. publicu, cumca si-a alosu comitetu pentru arangiarea balului natiunala, ce se va ticuú in decursulu carnavalului venitoriu in folosulu teneriloru lipsiti. Presiedinte se alese unanimu onorab. domnu Ioanu Siorbanu. Oradea-mare 22 dec. 1868 Iuliu Corvianu notariu.

= (Incunoscintiare) Societatea romana de leptura si-va tiené adunarea generala in 31 dec. 1868, si toti membrii suntu invitati la participare. Lugosiu 5 dec. 1868 Comitétulu.

*** (Societatea Petru Maioru) tienú ultim'a sa siedintia joi in 17 dec. In acést'a siedintia Mihaiu Cirleá ceti unu fragmentu din dram'a sa intitulata „Emilia,“ — Francescu Longinu (Hosszu) vorbi despre nóptea de San' Vasíiu, si declamá o poesia de Ar. Densusianu intitulata „Catra clotisti,“ — Ludovicu Ciato declamá „Glasulu unui romanu“ de Andreiu Muresianu. Totu in siedinti'a ast'a se alese notariu Ludovicu Ciato.

*** (Avocatu nou.) Dlu Georgiu Dringou, juristu

absolutu la universitatea din Pest'a, fiu alu comitatului Biharea, făcù dîlele trecute censura avocatiala.

** (Doctoru in drepturi.) Dlu Vasiliu Popu, in presinte vice-notariu in comitatulu Dobocci, făcù in septeman'a trecuta si alu treile rigorosu, si astfel nu-i lipsesce decātu numai disput'a publica, spre a poté primi diplom'a de doctoru in drepturi.

Literatura si arte.

Apelu cătra onoratulu publicu romanu. Adunarea generale a Asociatiunii transilvane pentru literatur'a romaza si cultur'a poporului romanu prin concludulu sêu din ²⁶/₁₄ augustu 1868 a comandatu — precum se vede din nro 22 alu foiei „Transilvani'a“ — comitetului scrisu, deschilinita ingrigire si de aici inainte pentru desvoltarea, inaintarea si latirea foiei „Transilvani'a“

O placuta insarcinare este acést'a, cărei-a a corespunde si de aici inainte din tôte poterile sale cu atăt'a e mai gat'a acestu comitetu cu cătu a fostu si este elu mai petrusu de imperativ'a necesitate nu numai a esistintiei, dar' mai cu sema a prosperarei foiei mentionate si cu cătu mai firma e speranti'a lui că din fôia acést'a voru resultá adeverate folose pentru publiculu romanu

Cu cugetulu la aceste din urma, a decisu deci comitetulu in siedinti'a sa din noemvre c. n. 1868 o imbunatatire formalá si materiale esteriore a foiei numite, dispunendu, in urm'a unui raportu alu Secretariului primariu, ca Redactoriu, ca fôia acést'a sê se publice de la 1 ianuariu 1869 in formatu 4-o pre chartia de calitate mai buna.

Candu cugeta inse comitetulu acést'a la implinirea insarcinarii primite, nu-si pote oprime deplin'a sa convingere, că fôia Asociatiunei „Transilvani'a“ numai atunci se va desvoltá, va inaintá si se va latí intru adeveru si cörespundietoriu asceptariloru, candu va fi spriginita pre intrecute de cătra fiii natiunei romane, atátu materialminte cătu si spiretualminte.

Nu are deci comitetulu Asociatiunei transilvane cuvinte destulu de caldúrose prin care roga pre intregu onoratulu publicu romanu : sê binevoiesca a veni intr' ajutoriu foiei desu numite prin prenumerarea si conlucrarea la ea, fiindu de convingerea, că — numai in urm'a unei imbratîsiári caldurose in respectulu atátu materialu cătu si spiritualu — va poté sê existe si sê prospereze spre binele natiunalu romanu.

Fôia Asociatiunii „Transilvani'a“ va esí si de la 1-a ianuariu 1869 incolo totu sub conditirnila de pan' acum.

Elaboratele au a se adresá de a dreptulu cătra redactiune in Brasiovu, ér' prenumeratiunile au a se tramite la comitet. Asociatiunei in Sabiiu.

Din siedinti'a comitetului Asociatiunei transilvane, tienuta la Sabiiu in 8 decemvre c. n. 1868.

I. V. Rusu, m. p.
Secr. II.

I. Hannia, m. p.
v.-presidiante.

Din strainetate.

△ (*Cri trei mai betrani.*) James Rotschild, carele repausá acuma de curundu in Paris, in 1857, candu se pregatea unu fiu alu seu sê se casatorésca, si deschise salónele, si a arangiatu, — pentru căte-va sere — serate. La un'a dintre aceste serate erau de facia si Rossini si

Berryer. Rotschild i-iubea nemarginitu pe amendoi, cu deosebire pe Rossini, carele facea fôrte multe glume despre bancariu. Candu sê se puna la mésa, Rotschild luandui-i pre amendoi de sub suóra dîse : „Noi vomu remané la olalta.“ „Nu-mi pasa macaru pana la mórte — respunde Rossini — si asié noi suntemu cei mai betrani in tóta societatea.“ Intre aceste Berryer privindu la unu teneru, ce chiaru trecea pe din aintea loru, dîce catra bancariu : „Acestu teneru nu si-ar' schimbá restulu seu din viétia cu restulu vietiei nóstre, pentru tóta averea dtale.“ „Numai un'a me bucura — replicá Rotschild — că ori care dintre noi va murí mai degraba, nici cei-alalti nu voru intardíá multu, dupa amiculu loru.“ Si intru adeveru, toti trei au moritu abié in de cursu de dóue septemani.

△ (*Regele de Siamu.*) carele avea trei dieci si siepte de nume, a moritu acuma de curundu in etate da siepte dieci de ani. Elu a fostu unulu dintre cei mai luminati domnitori ai Asiei. Dinsulu si-a petrecutu teneretiele cu venatulu si nici că prea cugetá la altu ceva. Ajungandu la tronu, nu-i pasá nemica de tiéra, ci si atunci si-petrecea dîlele in departare la venatu. Odata a visatu, că a devenitu vîptim'a unui tigru, carele lumaltratá grosavu. Acestu visu avú o astfelu de influentia asupra lui, incātu se lasá numai decātu de venatu si incepú a se interesá mai cu deadinsulu de fericirea tierei sale. Elu avea in curtea lui mai multi artisti, pe cari i-remunerá de multe ori; iubea cu deosebire pre mechaniculu seu, carele erá francesu de origine. Grati'a sa si-o comunicá cu respectivii intr'unu modu fôrte curiosu. Pe acél'a, pre carele voiá sê-lu distinga, ludoná căte cu o femeia de ale sale, pe carea o imbracă fôrte splendidu si apoi o puneá in calese'a sa cea mai frumósa si o trametea la distinsulu. Acestu obicei costá statului nescari sume enorme, priu urmare acestu obicei se sterse cu totul. In loculu acestuia inse se fondá de locu primul ordu in Siam, si de óre ce acestu ordu ocupá loculu femeiloru, i-se dede numele; „ordulu femeiloru.“ Astfelu de ordu tramise mai antáiu la anul 1859, primulu seu ministru Kiu-Ki-Ya-Bo, pe langa urmatóriele síre : „Credintiosu servu alu meu! Nu te spariá, pentru că ti-tramitu unu ordu, carele se usódia la crestini. Scriptele crestinesci spunu, că femeile sunt cruci adeverate.“ Astfelu stergandu-se donarea de femei, intr' atáta crescu numerulu muieriloru in haremulu regelui, incātu la mórtea lui, erá aprópe de dóue mil.

△ (*Intemulare curiosá*) Dîlele trecute sosi la Hamburg o societate de prunci din unu-sprediesce membri, cari toti se preambiau pe langa portu. Erau fôrte teneri, celu mai betranu dintre dinsi avea cinci-spre-diece ani. Acesti prunci in urma atrasera asupra loru atentiunea magistratului, carele-i luá la intrebare. La inceputu au dîsu, că ei suntu drumari, caletorescu la Californi'a; dupa aceea inse la repetélele intrebári ale magistratului au dechiaratu, că ei au totu audítu de Californi'a, că acolo se afla aurul multu, prin urmare, voiescu a caletóri acolo si apoi a se rentórcé incarcati de aur. Copiii erau din Berlinu si din Königsberg, toti au parasitu scól'a fara ca sê fia facutu de scire parintiloru. Magistratulu din Hamburg telegrafá numai decātu la Berlin si la Königsberg, de unde a primitu respunsulu : sê i transportedie indereptu, căci de căte-va dîle i-totu cërca fara ca sê le afle urm'a. Unu comisariu de securitate — in urm'a acestui respunsu — se puse si laudá grosavu -- inaintea prunci-

